

ČAJ

Pro chvíle pohody

LISTOPAD 2011

Časopis Autorů Jičínska

KYTICE

Zemřela matka a do hrobu dána,
sirotky po ní zůstaly;
i přicházely každíčkého rána
a matičku svou hledaly.

I zželelo se matce milých dětí;
duše její se vrátila
a vtělila se v drobnolistý kvítek,
jímž mohyla svou pokryla.

Karel Jaromír ERBEN

62

Vážený čtenáři,

v listopadovém čísle jsem uvítal vzácného hosta – **Karla Jaromíra Erbena**,
který se 7.listopadu 1811, tedy před dvěma lety, narodil v Miletíně.
I při vší úctě ke Karlu Hynku Máchovi (mimochodem toho jsme slavili vloni)
musím napsat, že Erben je zřejmě nejznámější český básník,
od něhož zná většina populace, alespoň z dob naší generace, nějakou básničku.
Polednici nebo kousek z **Vodníka** nebo aspoň úryvek z úvodní básně **Kytice**,
byste snad dali dohromady!
Jsem rád, že mě duch Karla Jaromíra neodmítl
a poskytl našemu listu rozhovor, i když moc sdílný nebyl,
ale omluvte jej vzhledem k věku, neboť za něj mluví jeho tvorba.
A ruku na srdce, Erben nás přežije díky Kytici a překrásným pohádkám všechny!
Nakonec i **Jozev dŘevník Borovský** odhalil smysl Erbenových říkadel v příspěvku
„Česká nostradamus Karel Jaromír Erben.“

Rozhovor „... už ta police není úplně prázdná!“
tentokrát vedla Jana Benešová s **Václavem Francem**,
trochu se ohlížela po mém jubileu.
Pravda, jsem o pár pátků mladší než náš dnešní vzácný host,
ale třeba se dočkám slávy jako v oné povídce **„Památník“**.

Další tvorbu přibalila do „kytice“ dnešního ČAJe
Zlata Zákoutská v povídce **„Prokouřil se životem“**
a **Josef Jindra** v básni **„Mlčení“**.
No a i když je listopad,
až se **Řehečská slepice** ke dni uzávěrky (13.ledna 2012) zeptá, co jsi dělal v zimě?
Copak odpovíte?
A tak na závěr přibaluji i propozice 11.ročníku soutěže.

Oslavujme s Karlem Jaromírem Erbenem
a připijme si symbolicky listopadovým ČAJem!

Váš Václav

ČAJ pro chvíle pohody

č.62 , listopad 2011, ročník X
Vydáno 5. listopadu 2011 v Nové Pace
Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka
Grafická úprava titulní strany Jozev dŘevník Borovský
Interní tiskovina LISu

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!

HOST ČAJe:

KAREL JAROMÍR ERBEN

(7. listopadu 1811, Miletín

– 21. listopadu 1870, Praha)

český historik,
právník,
archivář,
spisovatel,
básník,
překladatel
a sběratel českých lidových písní a pohádek;
představitel literárního romantismu.

Životopis

Rodina, z níž pochází básník, žila v okolí Miletína od počátku 19. století. Otec Erbenův se vyučil ševcem a v květnu 1806 zakoupil v Miletíně dřevěný domek. Za manželku si vzal Annu Žábovou, dceru miletínského učitele. Dne 7. listopadu 1811 se narodila dvojčata Karel a Jan. V Miletíně navštěvoval Erben školu a pod vedením kněze Jana Arnolda se připravoval na studia na gymnáziu v Hradci Králové, kde později úspěšně studoval. Od roku 1831 studoval na pražské universitě. Jako student si přivydělával přepisováním archivních materiálů pro Františka Palackého s nímž po celý život spolupracoval. Po skončení právnického studia pracoval u soudu, později v Národním muzeu. Od roku 1851 se stal prvním archivářem města Prahy. Ve své vědecké práci se zabýval národopisem a vydáváním staročeských literárních památek (např. Husovy spisy).

Jako národopisec se snažil rekonstruovat původní podobu lidové slovesnosti, neboť podle jeho mínění se v ní odrážely prastaré lidové mýty. V tomto duchu koncipoval sbírky Prostonárodní písně a říkadla a soubor českých pohádek.

Jedinou původní básnickou knihou Erbenovou je KYTICE, vydaná roku 1853 a je výsledkem skoro dvacetiletého úsilí. Jednotlivé básně Kytice vycházely nejprve v časopisech. První baladou byl Poklad, roku 1838. Kytice je jedna z nejslavnějších a nejoblíbenějších knih české literatury.

Sedmnáct let po vydání svého nejslavnějšího díla, ve věku 59 let, K. J. Erben, 21. listopadu 1870 v Praze umírá.

Prameny: Přehledné dějiny literatury – Bohuš Balajka.

KYTICE

Karel Jaromír ERBEN

Zemřela matka a do hrobu dána,
sirotky po ní zůstaly;
i přicházely každíčkého rána
a matičku svou hledaly.

I zželelo se matce milých dítek;
duše její se vrátila
a vtělila se v drobnolistý kvítek,
jímž mohylu svou pokryla.

Poznaly dítky matičku po dechu,
poznaly ji a plesaly;
a prostý kvítek, v něm majíc útěchu,
mateřídouškou nazvaly. -

Mateřídouško vlasti naší milé,
vy prosté naše pověsti,
natrhal jsem tě na dávné mohyle -
komu mám tebe přinéstí?

Ve skrovnou já tě kytici zavážu,
ozdobně stužkou ovinu;
do širých zemí cestu ti ukážu,
kde příbuznou máš rodinu.

Snad že se najde dcera mateřina,
jíž mile dech tvůj zavoní;
snad že i najdeš některého syna,
jenž k tobě srdce nakloní!

Rodný dům Karla Jaromíra Erbena v Miletíně v roce 2011 po rekonstrukci.

ČESKÝ NOSTRADAMUS KAREL JAROMÍR ERBEN

Jozev dŘevník BOROVSKEÝ

Nostradamus - už samo vyslovení tohoto jména vzbuzuje zbožnou úctu u všech znalců jeho díla. Proslulá čtyřverší, ve kterých naprosto přesně předpovídá věci, které se měli odehrát pár let po jeho smrti i události, nad kterými si ještě dnes marně lámeme hlavu, protože představují tu nejvzdálenější budoucnost.

Začal jsem se zabývat tím, zda byl Nostradamus jediným skutečným prorokem v lidských dějinách, či zda existovaly nebo existují další podobně nadané osoby. Moje pátrání bylo nakonec odměněno šokující odpovědí. Zní přímo neuvěřitelně, že jeden z největších věštců všech dob, přinejmenším srovnatelný s Nostradamem, byl Čech a prakticky Řečák, neboť rodný Miletín leží co by kamenem dohodil Jan Železný! Čech, kterého všichni dobře známe ze školní čítankové četby, básník, spisovatel a sběratel lidových pověstí Karel Jaromír Erben. Nejzáhadnější ovšem není jeho známá "Kytice z pověstí národních", ale sbírka "Z Prostonárodních českých písní a říkadel", která vyšla roku 1986 v nakladatelství Albatros pod názvem "Říkej si a hraj" (z tohoto vydání jsem vycházel). Tato kniha obsahuje 99 básní, určených, podle vydavatele, dětem od 3 let. Můžeme se ovšem pouze ptát, zda by Erben, veskrze solidního a "úřednického" člověka skutečně uspokojovalo neustálé vandrování od vesnice k vesnici a dohadování se s nevzdělaným zemědělským lidem, jen proto, aby do svého poznámkového sešitku mohl zapsat další nesmyslný blábol typu "Řípa se vdávala, celer výskal, mrkev tancovala a křen pískal", který by beztak mohl vymyslet sám v pohodlí své pracovny. A navíc, kdo z vás může říct: "Jo, bylo to tenkrát v třiasedmdesátém, přišel ke mě a ptal se, jestli neznám nějakou písničku..."? Sami vidíte, že oficiální verze vzniku Erbenových děl má značné trhliny. Je proto zřejmé, že ani sbírka "Říkej si a hraj" není chloubou lidové slovesnosti, ale jakýmsi poselstvím velkého mistra, dovedně skryté za dětsky prosté veršíky. Otevřme nyní tuto knihu a podívejme se podrobně na jednotlivé básně.

Prvním z nich je dvanáctiverší s názvem Strašák.

Šla Andulka do zelí,
do zelí, do zelí,
šla Andulka do zelí,
do zelička,
natrhala lupení,
lupení, lupení,
natrhala lupení,
lupeníčka;
přišel na ni Pepíček,
rozlámал jí košíček:
Ty, ty, ty! Ty, ty, ty!
však ho budeš platiti.

Tato zdánlivě nevinná dětská písnička v sobě ve skutečnosti skrývá zprávu o vzniku, průběhu a konci války v Perském zálivu. Rozeberme si tedy podrobně jednotlivé verše jeden po druhém. Andulka je počestěná a zkomolená podoba jména Al - Ahmed. (Je zřejmé, že Erben používal namísto neznámých arabských jmen jména jemu dobře známá, jak to ostatně dělal i Nostradamus, když například dnešní Maďarsko označoval jako "Panonii") Verš "Šla Andulka do zelí" popisuje, že kuvajtský emír Al - Ahmed byl v důsledku napadení jeho země

donucen uprchnout do Saúdské Arábie (Ta je symbolizována jako "zelí"). "Přišel na ni Pepíček" značí vstup iráckých vojsk do Kuvajtu, na příkaz Saddáma Husajna. Je zajímavé, proč je Saddám Husajn označován jako "Pepíček". Lze to však snadno vysvětlit. I dnes se uvažuje o možnosti, že Saddám Husajn je synem Josifa Stalina. Jak se zdá, Erben o tom již dávno věděl a dokonce nám tuto teorii potvrzuje. Syn Josifa, česky Josefa čili Pepy je "malý Pepa" tedy "Pepíček". "Rozlámá jí košíček" značí škody, které irácká vojska způsobila svým vstupem Kuvajtu. závěrečné verše: "Ty, ty, ty! Ty, ty, ty! Však ho budeš platiti." nám ovšem zcela jasně předpověděly Husajnovu kapitulaci a prohru Iráku.

V dalších básních můžeme najít odkazy na děsivě aktuální problémy. V VII / 40 je psáno: "Když jsem husy pásala, zimou jsem se třásala, teď už husy nepasu a zimou se netřesu." Je zcela neuvěřitelné, jak přesně dokázal člověk žijící v 19. století popsat projevy globálního oteplování planety, způsobené vypouštěním velkého množství skleníkových plynů do ovzduší.

V básni IV / 7 zase čteme: "Kde jsou ti volí? Páni je snědli. Kde jsou ti páni? Na hřbitově zakopáni." Ještě před několika lety by tato slova jen málokdo chápal. Dnes nás jen zamrazí, když si uvědomíme, že nebyla napsána poté, co celou Evropu zachvátila panika z BSE - nemoci šílených krav, ale před více než sto lety!

Ve stejné básni také čteme: "Kde jsou ty lesy? Na prach shořely." Jedná se patrně o předpověď katastrofálních požárů Amazonského pralesa, o kterých se zmiňuje i Nostradamus! IX. centurie, verš 87, 1.řádek: "Mluví se o umírajícím lese, o spálené flóře."

Proč ale velký prorok ukrýval své věštby za na první pohled nesmyslná říkadla? Proč prostě nenapsal: "V roce XY se stane to a to" ? Zdá se, že chtěl své moudrosti před někým skrýt. Nostradamus svá čtyřverší zamlžoval z obav před nelítostnou inkvizicí církve svaté. Erben se tedy pravděpodobně obával cenzury Rakousko-Uherské monarchie, která potlačovala české vlastenecké citění. Navíc je možné, že Erben předpověděl i konec Rakouského císařství a vyhlášení Československé republiky. Pokud by tedy otevřeně vydal svá proroctví, dostal by se nepochybně do značných problémů. Proto je vydával za lidové říkanky a písně. Proč ale proroctvím nedal formu kvalitních básnických děl na úrovni? Proč se namísto toho spokojil se jejich zašifrováním do nicneříkajících stupidních dětských říkadel? Ani Nostradamus ani Erben nebyli žádnými velkými básníky. Byli to především vědci - Nostradamus vynikající lékař. Podíváme-li se na Nostradamova čtyřverší, zjistíme, že jsou v podstatě stejně jednoduchá jako Erbenova "říkadla". Často jsou v nich pozměňována či upravována slova, nebo vynechávána písmena, aby byl dodržen přesný rytmus či rým. To jen dokládá autorovu básnickou neobratnost. Ani Erben nebyl nikterak spokojen s kvalitou svých básní. Dokonce i "Kytici" vydával za básně ze svého mládí, přestože je koncipoval ve věku vyšším než 40 let. Jednoduchou formu svých proroctví tedy zvolil především proto, že nic dokonalejšího napsat nedokázal. Tím zmátl Rakousko-Uherskou cenzuru a díky jednoduchým, snadno zapamatovatelným veršům řada jeho básní zlidověla, což jim umožnilo přežít až do dnešní doby.

Již jsme se tedy dozvěděli, proč Karel Jaromír Erben, řehečsko – miletínský prorok, ukryl své předpovědi pod plášť jednoduchých básniček a zjistili jsme, která jeho proroctví se již naplnila.

FIKTIVNÍ ROZHOVOR S DUCHEM KARLA JAROMÍRA ERBENA

V: Mistře, dovolte mi, abych Vám v úvodu našeho rozhovoru poblahopřál k 200.výročí narození, který si připomíná celá česká kulturní veřejnost. Vaše pohádky (mimořádně jmenuji aspoň ty nejznámější (Zlatovláska, Tři zlaté vlasy děda Vševěda, Sněhurka, Hrnečku, vař!, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Pták Ohnivák a liška Ryška, Boháč a chudák atd.) znají už děti od kolíčky. Vyšly sice souborně až po vaší smrti, ale jsou prostě „českým národním bohatstvím.“ Když jste je psal, myslel jste si, že zlidoví a přežijí mnoho následujících generací?

Duch KJE: Pokyvuje hlavou a usmívá se!

V: A co vaše „Kytice.“ Vyšla poprvé v roce 1853 a v roce 1861 vyšla podruhé, třetí vydání vyšlo v roce 1871 po Vaší smrti, ale stačil jste jej ještě připravit. To je krásné, i když trochu smutné, místy až hororové čtení. Přiznám se, že mám snad nejraději „Štědrý den“. Nejlepším dokladem je, že básně z Kytice zlidověly, že na ně vznikaly různé parodie. I Jiří Suchý napsal parodii na Polednici, ve škole jsme parodovali „Vodníka“ (asi bych vám to neměl říkat, ale snad se neurazíte: „... nad jezerem/ jezdil vodník z buldozorem“). A dokonce vznikl i film!

Duch KJE: Pokyvuje hlavou a usmívá se!

V: V létě jsem si byl prohlédnout Miletín, Mistře, ani byste ono poklidné městečko nepoznal, ale Vaši rodnou chalupu opravili a starají se o ni vzorně. Viděl jsem i kolíčku, ve které Vás matka kolíbala, to jste byl ještě Erben a žil Váš bratr, dvojče, který se ale nedožil dospělosti. Nakonec z devíti dětí jste zůstal jen Vy a Vaše sestra Josefa. Muselo to být věru těžké živobytí pro Vašeho otce, povoláním ševce i vaši matku, aby Vás vyvedli do života a dali Vám vzdělání.

Duch KJE: Pokyvuje hlavou a na čele mu naskakují vrásky!

V: Vidíte, jako skromný chlapec z Miletína jste to dotáhl až na funkci archiváře Prahy, věru skvělá kariéra. Jen škoda, že jste nepobyl ještě déle mezi námi. Určitě byste měl nám čtenářům ještě co odkázat?

Duch KJE: Pokyvuje hlavou a na čele mu naskakují vrásky!

V: Jan Neruda o vás kdysi napsal, cituji: "Erben naslouchal, co lid vypravuje, on bral výtvary fantazie lidu našeho, přibral zcela roucho, v jaké ty své fantazie mluvou šatí, a vytvořil z toho plod umělecký ... Erben je naším básníkem nejčestějším." Nezbývá mi, než přiznat, že se Jan Neruda ani tentokrát nemýlil.

Duch KJE: Pokyvuje hlavou a usmívá se! A mizí kdesi v miletínských hvozdech!

Za rozhovor poděkoval Václav

PROKOUŘIL SE ŽIVOTEM

ZLATA ZÁKOUTSKÁ

Úzké oční štěrby neochotně začínaly propouštět světlo, přerušované červenými a zelenými záblesky. Bůhví odkud se vzaly. Lhostejnost ustupovala, okénka do vědomí se pomalu otvírala jedno po druhém, ale opačným sledem - od dětství.

Hlouček kluků za školou. Zeď budovy chrání plamének zápalky. Nezhasla. Rákos, dýmky z kaštanů a žaludů byly poprvé vyměněny za opravdovou cigaretu. Všechno se jednou stane poprvé ...

Zelené tváře kamarádů jsou rozmazané, pod mlhou. Zvrací. Obraz se rozplývá a vytrácí se z rámu.

Maturitní večírek skončil. Skupina mladých se přesunula do malé vinárny. Intimní prostředí, oddělené boxy, svíčky a hra stínů na stěně. Separé. Zůstali čtyři. Jana byla velmi krásná. Pili, cigareta byla vyměněna za jinou. Všechno je jednou poprvé ... Blahý pocit lehkosti a neskutečnosti. Přál si, aby nikdy neskončil. Tma. Film se přetrhl a přestávka byla delší, než vykouření jedné cigarety. nevadilo mu, že odešel z přítomnosti. Minulost ho přestala zajímat.

Něco nepříjemně známého, co se určitě za chvíli změní ve sladkost bytí ... co to je, nemůže si vzpomenout ... už ví, přijde píchnutí, fajn, za chvíli mu bude dobře, to píchnutí ...

Věčka zase dovolila světlu pomalu se vnutit škvirou do podvědomí. Modrá a zelená, barvy v pohybu, svět v pohybu. je mu zle. Zelená a modrá nabývají určitých tvarů, rozeznává postavy jedné ženy, nebo dvou? Sahají na jeho tělo. Vnímá dotyky. Proč? Nic od nich nechce, ani ony nemohou nic chtít od něj. Změnil se v bláto. Vzpomínky se honí hlavou beze smyslu a logiky, v cárech. Tápá, chce zachytit aspoň kousek té poslední myšlenky. Co jen to bylo? Ty ženské, co chtějí, jako mužský je nepoužitelný, cha chá! Tělo na lůžku se otřásl drobnou křečí. Měl to být smích. Křeč probudila znovu bolest. Bolí všechno uvnitř. Propadl se do kráteru své bolesti ukryté v hrudníku, v břichu i hlavě. Nemůže se pohnout. Ruce jsou dřevěné, připoutané k něčemu. K čemu? Kde to vlastně je? Dokázal otevřít obě oči, protože chtěl.

Hadičky a dráty - všude - Fuj! Kdo ho to vlastně stále budí, a proč?

"... jste po operaci, odebrali jsme vám zatím část plicního laloku. Rakovina zachvátila ...," hlas se vzdaloval, mozek obestřela milosrdná tma.

"Absták," ten šílený čas nekonečných dnů a nocí, neskutečná trýzeň. Všechny vnitřnosti sápla bolest, trhala je na kousky. tělo ústy řvalo, chtělo se svíjet v podvědomí hledání úlevné polohy, ale nemohoucnost ho ochromovala. Ošklivá vzpomínka se zmenšovala a vytrácela se do mlhy.

Noc a den, umělý spánek, nevědomí, hodiny bez času. Až jednou noc vystřídal den, kdy pro něj čas se dal zase do svého odvěkého pohybu a byl jím vnímán. Vizita - lékař konečně mohl nemocného stručně a srozumitelně informovat o jeho stavu a vyhlídkách do budoucna.

"Rakovina zachvátila značnou část plicního parenchymu ... plíce za čtvrt století jsou nasáklé zplodinami dehtových kancerogenních látek. Musíte ... "

Dny se skládaly do týdnů a ty do měsíců. Větve starých stromů pochyťaly vedro pozdního letního odpoledne. Z lavičky pod nimi namáhavě vstával mladý muž s vizáží starce. Pomalu se belhal ke vchodu plicního sanatoria. Viditelně přemáhal bolest. Omámený vzduchem si snad poprvé v životě uvědomil, že dýchá, a to, co posílá do obolených plic je voňavé a příjemné. Se zájmem se rozhlížel kolem sebe a každým pohledem objevoval něco úplně nového - zelenou větvíčku, květy plné barev a vůní, ptáka, kroužícího mu nad hlavou po modré klenbě. Usmál se. To moc zlé už je pryč. Nasadil všechny síly a s pomocí lidí z kliniky

a teď i ze sanatoria to dokázal. Žije. Hlava je vysmýčená jako před jarním úklidem. těšil se, aniž by dokázal upřesnit na co.

Část života, slíbená mu lékaři, ležela před ním jako zaslíbená zem. Usmíval se zevnitř na všechno a na všechny a cítil jejich vlídné souznění. Vzpomněl na verše, které kdysi někde četl, nebo slyšel a přišlo mu, že zapadají do jeho situace i právě prožitého letního podvečera:

"Važme si úsměvu i krásné chvíle,
važme si všeho, co bylo nám milé!
Přijměme úsměv, je upřímně dáván,
vraťme ho dárci - je očekáván!"
S úsměvem vešel do budovy, s úsměvem usínal.
Těšil se na zítřek, na všední den, těšil se na život.

MLČENÍ

JOSEF JINDRA

Přetekla hladina
přehradý nelásky
Opičí vřískot
za mlčení sov

Jakoby kotvu jen
držely provázky
slyším že červotoč
prožírá krov

Svléká se do ticha
mě se to netýká
Náručím protekla
močůvka slov

„ ... už ta police není úplně prázdná! “

Rozhovor s Václavem Francem

Václav Franc (nar. 1961 a nedávno slavil kulatiny) pochází z Řehče u Jičína a v současné době žije v Nové Pace a má nepříliš populární povolání, je zubní lékař.

Pokud je mně známo, Václav píše vlastně “odjakživa”. Jeho maminka mi kdysi půjčila k přečtení zápisky, které vytvářel už jako malý kluk. V současné době je členem Obce spisovatelů, Unie českých spisovatelů a vycházejí mu knihy v kamenných nakladatelstvích.

Václave, vím, že zpočátku sis vydával své literární práce sám, v samizdatu. Vzpomeň si, která byla první, kdy to bylo a kolik měla výtisků?

Přiznám se, že už je to dost dávno, v první polovině 90.let 20.století, tenkrát pomáhal mému samizdatu na svět kamarád Jiří Čejka, jinak výborný fotograf a dnešní pracovník Městského muzea v Nové Pace. Jednalo se o sbírku poezie k výstavě jeho fotografií “Suvenýr z Francie” a vyšla asi ve sto kusech. Šla na dračku, takže jsme dělali dotisk, tenkrát mě totiž na oné výstavě překvapilo, že si návštěvníci opisovali moje básničky.

Pak vyšla ještě brožurka pohádek (“Vodnické pohádky”) společně se Zlatou Zákoutskou a asi úplně první můj samostatný samizdat byly zubařské příhody “Zubař po pracovní době”. Tento sešitek vyšel v nákladu 50 kusů, rozdával jsem jej známým a pacientům. Některé příhody jsem potom použil i do oficiálních tisků o deset let později.

Ale těch knížeček bylo mnohem víc, možná deset dvanáct, tisknul jsem na tiskárně v nákladech kolem dvaceti třiceti kusů spíš pro kamarády a známé.

Věřil si, že jednou budeš vydávat v kamenných nakladatelstvích?

Kolem roku 1990 jsem navštěvoval knihovnu v Úlibicích, kde jako knihovnice pracovala moje bývalá spolužačka Zlata. Tehdy jsem ji tak trochu z legrace říkal, že jednou bude jedna police věnována mým knihám. No nechci se chlubit, ale už ta police není úplně prázdná a doufám, že k těm několika knížkám časem ještě něco přidám!

Změnilo se něco díky tvému členství v LiSu? Zpracováváš informace ze světa literatury a vydáváš občasník Kobra, zajímaví autoři publikují v tvém Čaji. Pečuješ o literární znalosti a rozvoj ostatních. A co ty? Mělo na tebe vliv setkávání s ostatními autory, ať už amatéry nebo profesionály? A kdo tě ovlivnil nejvíc? Máš svůj vzor?

Do LiSu, tehdy ještě literárního kroužku, jsem patřil od začátku, tedy od dubna 1990. V počátcích jsem se spíše rozhlížel, ale pak jsem si uvědomil, že pokud budeme jenom naříkat, že to nejde, myslím vydávat, tak se nikam nedostaneme a já jsem chtěl proniknout do světa literatury, několikrát jsem to přirovnával k tenisu, že si chci jednou zahrát aspoň první kolo Wimbledonu a ne jen pinkat o cvičnou zed'. A troufám si říct, že jsem LiS trochu

“nastartoval” v době, kdy skomíral a pomalu se blížil k zániku. Začal jsem vydávat ony sešitky i ostatním, dal jsem se do vydávání našeho časopisu, abychom o sobě víc věděli, seznamovali se s různými akcemi a zajímavými knihami a v neposlední řadě, abychom měli, kde publikovat.

Zároveň mně LiS a s tím spojená jičínská knihovna, které vděčím hlavně v počátcích tvorby za hodně, přinášel i určitou odezvu na moji tvorbu, pomáhal mi prosazovat se, pořádat autorská čtení, dávat prostor k literárnímu dozrávání.

Vyslovené vzory nemám, snažil jsem se vzít si od každého něco. Rád čtu Saroyana, mám zvláštní pocit, že to je o ničem, všední lidi, události, tuctové příběhy, ale je tam to něco, co dělá literaturu literaturou. Působí na mě nostalgicky, je to vzpomínání na dětství. Z českých autorů, řeknu současných, mám rád knížku Zdeňka Rosenbauma Mé svatby, cizí pohřby. Ona to možná není ta velká literatura, ale je tam člověk. Mám rád i tvorbu Zdeňka Zapletala, snad proto, že má prakticky v každé knížce zubaře. Rád čtu i Otu Filipa a jeho Nanebevstoupení Lojzka Lapáčka, to je kronika našeho národa, jsem rád, že jsem se s panem Filipem mohl sejít na besedě v roce 2009 v rámci Knížního veletrhu v Praze.

Z uvedeného je vidět, že jsem spíš prozaik, ale mám rád i básníky, možná to bude znít staromilsky, ale stále se vracím ke knížkám Miroslava Floriana, Jana Skácela a pod vlivem Jiřího Žáčka jsem nakonec napsal i svoji sbírku pro děti Olympiáda v ZOO. Jsem rád, že i já mohl ovlivňovat další, což nejen prostřednictvím našich časopisů dělám, dávám tam prostor mladým začínajícím autorům z celé republiky. Pro řadu z nich je to vůbec první zkušenost z publikováním.

A s tím souvisí, že prostřednictvím LiSu jsem se na soutěžích seznamoval i s autory odjinud, vyměňovali jsme si zkušenosti, svoje samizdaty a první knížky, vznikala přátelství a kamarádství. Třeba díky Jindře Lírové a Zdence Líbalové z Mělníka jsem se seznámil s paní doktorkou Věrou Martínkovou, u které jsem v Alfě-Omeze vydal i svoji první opravdovou knížku.

Jsi velmi plodný autor. Pronikl jsi do různých žánrů. Píšeš lehce nebo se do psaní musíš nutit?

Od přírody jsem líný člověk. Nikdy se mi moc nechtělo něco dělat. dokonce si vzpomínám, jak mamka vždycky vypravovala, jak jsem nechtěl chodit do školy a hledal různé výmluvy, abych nemusel, ale nakonec jsem stejně musel, za což rodičům děkuji. Naučil jsem se "pracovat" a při své "zubařině" i racionálně myslet, což si možná protirečí s oním literárním fantazírováním. Ale jsem rád, když v životě funguje jasno, takové to "má dáti - dal". Nechci se nikdy schovávat za fráze, měla by za mě, nejen v ordinaci, ale i v literatuře, mluvit odvedená práce. A chtěl bych, aby po mě něco zůstalo.

Která tvoje knížka vyšla v kamenném nakladatelství první? Měl jsi z ní největší radost?

Když pominu dvě básnické sbírky, které vyšly v nakladatelství Půlnoc v Táboře a moc se nelišily od mých samizdatů, tak úplně první byla sbírka básní právě u paní Martínkové “Autogramy dětství”. Vyšla koncem roku 2005 a měl jsem z ní ohromnou radost, stejně jako z jejího křtu v jičínské knihovně.

A jestli to byla radost největší? Tak to se těžko odhaduje, z každé knížky mám radost, třeba z mého “Františka, který vyšel v edici Družstevní práce ve spolupráci nakladatelství Protis a Dauphin. Tam jsem se vrátil do dětství a moje sestra mi řekla: “Taky jsi o nás nemusel psát všechno!”

Díky svému zapálení pro literaturu a díky organizačním schopnostem jsi vymyslel literární soutěž Řehečská slepice, na které v posledních letech spolupracuješ s naší knihovnou. Letos v dubnu se ti výborně podařil doprovodný program na téma gastronomie v Řehči. Kolikátý to byl ročník ?

Letošní Řehečská slepice byla už jubilejní desátá. Za oněch deset let se soutěže zúčastnilo 160 autorů a především mám radost, že dneska už jsme vlastně jedna velká rodina. Každé takové setkání v jičínské knihovně je vlastně sraz Řehečáků a všech příznivců humoru. Na počátku jsem chtěl udělat jinou soutěž než byly ty tradiční, kterých jsem se zúčastňoval. Chtěl jsem dát věcem nadhled, nebrat se tak vážně, autory spíše povzbudit.

Na stmeláči v Řehči jsi nás prováděl svou „skororodnou“ vesnicí. Bylo na tobě poznat, jak moc jsi s touhle vesnicí spjat, nakonec i povídková knížka Bystřice tady vznikla a třeba i František a celá řada dalších námětů. Co pro tebe znamená Řeheč, kterou jsi nejen díky „Slepici“ proslavil?

Řeheč a všechno kolem toho, co dělám, to je prostě srdeční záležitost. Když končil 10.ročník Slepice, byl jsem trochu na měkko. Opravdu jsem nevěděl, jestli to není poslední ročník, i když mi to bylo vnitřně líto. Napsalo mi hodně lidí, abych nekončil, že je to škoda a že přijedou třeba přes půl republiky, že naše scénka "smrtkovice" byla to nejlepší, co za poslední rok viděli atp. Nechal jsem si všechno projít hlavou, o dovolené v Řehči sedl na kolo a jel se projet po okolí, jak jsem dělával, když jsem byl kluk nebo později ještě jako student. A najednou jsem viděl, jak dlouho už jsem nebyl na dříve známých místech, jak jsem zestárnul. Došlo mi, že tady jsem doma, v Nové Pace, ačkoliv tam už žiji a pracuji čtvrt století jsem a vždycky budu jen "náplava" nebo "kufrák". Nikdy mě tam nepřijmou za svého, ale tady ... přečtěte si povídkovou "Bystřici", tady jsem "Venoušek" i když mně je padesát.

Jel jsem na kole a vzpomínal, kolik je to let, když jsem třeba takhle jezdil a snil o tom, co v životě dosáhnu a najednou mě napadlo, že třeba už za deset let, tady nemusím být, nebo budu nemocný a na kole už nebudu vůbec jezdit. Nevím, jestli takhle začíná stáří, ale rád bych se sem ještě hodně dlouho vracel.

Když jsem potom doma sesedal z kola, říkal jsem si, že jsem snad pro tuhle obec něco dobrého udělal, že ono "řehečské národní obrození" nebylo marné. Víím, že to zní jako fráze a je to staromilské, ale v Řehči jsem prostě doma. Když jsem pak s řehečským kvartetem v září vystupoval a "zpíval" v Domě seniorů v Jičíně, měl jsem onen příjemný pocit, ono nadšení, že z vás opadnou všechny bolesti a starosti, zpíváte a tak se trochu "exhibujete" a je vám krásně. Lidí se smějí, zpívají s vámi a vy najednou víte, že to všechno má smysl a že s tou "slepici" prostě a jednoduše nemůžete přestat, protože byste zklamali spoustu lidí. Takže onu káru Slepice potáhnu dál a doufám, že i když to bude třeba jiná Slepice, že na ni budeme moci být, my Řehečáci, hrdí!

Ty sám ses úspěšně zúčastnil řady literárních soutěží. Myslíš, že literární soutěže mají vliv na vývoj spisovatele? Pomohou mu? Jak to bylo s tebou?

Znám autory, které literární soutěže zavrhuji, ale ... pro začínající autory neznám lepší příležitost, jak se dozvědět, co si o vaší tvorbě myslí ostatní. Pochopitelně jsou různé soutěže, kvalitní a méně kvalitní, to autor pozná časem. Myslím si, že se úspěch nesmí přeceňovat, i když potěší, na druhé straně neúspěch se nesmí brát smrtelně vážně. Zažil jsem soutěž, kde první porotce moji povídku zatracoval, druhý ji hodnotil neutrálně a třetí ji cenil hodně vysoko. Literatura je subjektivní, nezměříš, kdo hodil dál, ale důležité je, aby autor přemýšlel o tom, co mu ostatní řeknou, přebíral si slova poroty a poučil se. A hlavně na sobě pracoval.

Takže literární soutěže: ANO. I když v dnešní době už nejsem tak soutěživý jako v počátcích, ale i na soutěžích se člověk setká se zajímavými lidmi, jako třeba já v Městské knihovně v Hlinsku v Čechách, kde vyhlašují Hlinecký hrneček. Nejde o to, že tam získám cenu, ale vím, že tam jsou lidi, kteří mají literaturu rádi a nezištně pomáhají třeba jejímu šíření mezi dětmi právě formou literární soutěže. Ale těch příkladů by bylo hodně.

Jezdíš rád na různé literární akce? Co ti přinášejí?

Jezdím na různé literární akce a v poslední době zaznamenávám úbytek účastníků. Možná za to můžou peníze, špatná finanční situace, spisovatelé a básníci nejsou milionáři, cesta a pobyt něco stojí. Ale připadá mi, že ta naše generace zestárla, nějak se nenaplnily naděje a ideály většiny z nás, že z nás budou velcí a bohatí spisovatelé, které bude svět brát. Je to spíše naopak, vydáváme si vlastním nákladem, řešíme různé životní rozchody a rozvody a na psaní nemáme čas. Začínáme se vysmívat svým ideálům, tomu čemu jsme věřili. Někdy to řešíme alkoholem, nakonec řada akcí je spíš o onom posezení a popíjení, chybí víc diskuze o literatuře, psaní, vydávání. A nikdo neví co dál?

A mám obavy, že to bude ještě horší. Mladých je málo, sedí spíš u počítače a publikují na literárních servrech, které mají mnohdy různou kvalitu, o opravdové talenty je spíše nouze. Občas se bojím, že na literární akce budeme jezdit jen vzpomínat, poplácávat se po rameni, naříkat, jak bychom byli dobří, kdyby nám svět rozuměl.

Takže i určitá krize středního věku?

Nevím, jestli je to krize středního věku nebo krize celé společnosti. Ale ve světě, ale i u nás, se něco děje. Nevím, jak ty, ale od pacientů, ale i třeba z náhodně vyslechnutých rozhovorů v dopravních prostředcích vím, že něco není v pořádku, že se něco musí stát. Jenže nikdo neví co. Když si pustím televizi, tak si připadám jako v dobách konce "jakešovského" režimu. Moderátoři nás přesvědčují, jak si žijeme krásně, že se máme nejlépe v celé historii, ale to jsme na podzim 1989 z televize taky často slyšeli. Přitom lidi nemají práci, bojí se budoucnosti a při nemoci si nemůžou dovolit neschopenku, aby neskončili na pracovním úřadě. A literáti mlčí, aspoň většina z nich.

Vrat'me se raději k literatuře. Kromě knih ti vyšla také dvě CD. To první jsme vydali společně, jmenovalo se František a bylo určeno zejména pro nevidomé čtenáře. Jak je to s tím druhým?

To druhé vyšlo před Vánocemi 2010 v Domažlicích, byl to vlastně fantastický dárek pod stromeček. Vyšlo jej občanského sdružení Benjaminek pod názvem "Benjaminkovy pohádky nejen na dobrou noc". A zase se vracím k těm soutěžím. Jsou na něm vlastně pohádky, které porota ocenila v rámci soutěže "pohádkové putování", které vyhlásilo Mateřské centrum (Centrum pro rodinu) Benjaminek o.s. (z Domažlic) ve spolupráci s osobnostmi propojenými s Chodskem. Vzniklo CD pohádek pro děti v dětských domovech, dětská oddělení nemocnic a mateřská centra v Plzeňském kraji. Na CD jsou moje pohádky načené známými osobnostmi. Hlasy zapůjčili paní Marta Skarlandtová, Ludmila Nopová, Kamil Jindřich a osmiletý Petřík Vachulka. Povídání je proloženo písničkami o zvířátkách ze souboru "Olympiáda v ZOO", které zhudebnil Michal Janeček. CD vyšlo v nákladu 300 kusů a bylo rychle rozebráno. Měl jsem dvojnásobnou radost jako obdarovaný i jako dárce.

A kde bereš náměty?

Doslova a do písmene všude kolem. V ordinaci, o dovolené ... tak třeba právě v ČAJi uveřejněná povídka „Památník“ vznikla o dovolené, když jsem s manželkou Ladkou navštívili Čapkův památník ve Strži u Dobříše. Venku na zahradě jsme popíjeli kafe, představoval jsem si Karla a Josefa Čapkovi a hlava už sestavovala povídku. Než jsme došli pěšky k dobříšskému zámku, věděl jsem, jak se bude jmenovat a večer jsem ji, alespoň v náčrtu a poznámkách, hodil na papír.

Autor prostě musí mít oči otevřené, často se mi stává, že manželce řeknu: „Všimla sis toho člověka, co seděl vedle?“ Ona neví, kdo tam seděl a já si jeho podobu vrývám do paměti a třeba jej použiji do nějaké povídky. Škoda jen, že není dost času, abych všechny náměty zpracoval.

Představ nám své dvě knihy, které vyšly nedávno: Svědek neposkvrněného početí a Jak na Nový rok.

„Jak na Nový rok“ je novela, která vznikla před časem. Jedná se o sondu do života zubaře kolem padesátky, jemuž se rodinný život příliš nedařil. Po dvou rozvodech má dvě děti, jedno biologické, druhé adoptivní. Rozmýšlí o světě a paradoxně oporou mu je jeho adoptivní dcera Pavlína, která jej navštíví jedné osudové silvestrovské noci, aby hlavního hrdinu přesvědčila, že ještě není tak starý, aby se ještě o něco nepokusil. Není to autobiografie, i když pochopitelně čtenář, který mě zná, pozná, že nejen ona zubařská profese autora a hlavního hrdinu knihu v leccems spojuje.

„Svědka neposkvrněného početí“ je kniha, která vznikla nedávno, je v ní 26 povídek o literatuře a literátech vyprávěných s humornou nadsázkou. Musím říct, že jsem se při psaní pobavil. Shrnul jsem v ní různé postřehy za více než čtvrt století, kdy se kolem literatury vážněji motám.

Ale víc bych nechtěl prozrazovat, aby taky zbylo něco na čtenáře.

A na závěr obligátní otázka. Co chystáš nyní? Jakou knihu jako další pokřtíme, doufám, že opět v naší knihovně?

Dnes je zvláštní doba, kde kdo nařiká, ale já nejsem zvyklý nařikat. Prostě chci něco dělat, tak jsem si v pčátcích začal vydávat svoje díla v samizdatech, vydával jsem (a dosud vydávám) časopisy a doufám, že budu v tom mém snažení pokračovat. Vždycky si vzpomenu na jednoho trenéra, který v rozhovoru říkal, že vždycky po sezóně, když se hodnotí, co se povedlo nebo nepovedlo, chce položit na stůl medaile, aby každý viděl, že on a jeho svěřenci nezháleli, že ten rok nepromarnili. Já to mám podobně, jsem rád, když na stůl můžu položit novou knížku.

A tak chystám pořád něco. V září vyšla v nakladatelství Balt- East druhá kniha zubařských historek „Dvakrát vrtej, jednou trhej“. A jsem rád že vyšla i další knížka poezie, jmenuje se „Na druhém břehu dětství“, i když se považuji spíše za prozaika, poezii mám rád. Zase se v ní vracím do dětství, ale už taky mířím ke stáří. Jak mi napsal Josef Jindra, který ke sbírce napsal doslov, nemám být prý proč tak pesimistický.

A potom přepracovávám svůj rukopis románu, pracovně nazvaný „Stín“, je ze zubařského prostředí, jak jinak. Rád bych taky už konečně pohnul s jednou větší záležitostí, jmenuje se pracovně „Věčnost“ a doufám, že to nebude trvat celou věčnost, než vyjde.

Ale do knihovny rád přijdu a bude příjemné, když tam 7.prosince před vánočními svátky pokřtím druhou knihu zubařských historek „Dvakrát vrtej, jednou trhej!“

Rozmlouvala Jana Benešová

PAMÁTNÍK

(Věnováno neteři Olze, jejímu synovi Tobiáši Hříbalovi a dalším jejich potomkům,
červenec 2011)

"Wendy, mě už to moře nebaví," řekla mi koncem června moje přítelkyně Janett, "měli bychom si udělat o prázdninách výlet třeba jen tak do Evropy."

"Fajn," suše jsem odvětil. "Nakonec bych se podíval do domoviny mých předků, jak mě k tomu nutila matka. A hodilo by se mi to na seminární práci, kterou jsem neobhájil a budu muset v září skládat reparát."

Když jsem před pár dny oznámil tuto neradostnou novinu mé matce, spráskla ruce a řekla: "Ještě štěstí, že se toho nedožila babička Olí, tedy tvoje prababička Olí, Wendy!"

"A proč?" babičku Olí jsem si dost dobře nemohl pamatovat, neboť zemřela, když mi byly dva roky. Znáám ji jen ze starých DVDéček.

"Proč, proč? Neobhájit práci na téma Evropští spisovatelé první třetiny 21.století, to je ostuda, zvláště s tvým jménem," plísnila mě matka.

"No jo, to je zase ta stará historie, kterou jsem slyšel už nejmiň tisíckrát," reagoval jsem podrážděně.

"Když ses měl narodit, přála si moje babička, teda tvoje prababička Olí, abys dostal jméno po jejím strejdovi, spisovateli Václavu Francovi, tak jsem ji udělala tu radost, vždyť víš, že ..." nestačila dopovědět matka.

Skočil jsem ji do řeči: " ... Wendy Frenc neměl s manželkou děti a babička jako jeho neteř podědila autorská práva a slíbila, že je zdědí ten, kdo ponese jeho jméno," doplnil jsem matčin výklad s kyselým šklebem.

"Franc, ne Frenc! Ale ty dolary, které dostáváš za autorská práva a další honoráře za jeho hry, které se hrajou po celém světě, nad těmi se neošklíbáš, co?" vyčetla matka.

Musel jsem uznat, že má pravdu. Proto mě teď Janettina nabídka přišla vhod. Na přehrávači jsem si pustil to staré DVD, prababička Olí, zemřela ve sto dvou letech, ale na monitoru vypadala pořád dobře, ačkoliv jí už do stovky moc nechybělo.

Prohlédl jsem si i pár fotek, na kterých byla se svým strejdou Wendym, titulní stránky jeho knih a mapku, kde byla zakreslena tři místa, kde prožil slavný český spisovatel většinu svého života - Řeheč, Nová Paka a Borohrádek.

Na comu jsem si navolil heslo Borohradek a Franc: "Nová expozice Václava France byla otevřena v roce 2081 u příležitosti výročí autorova jubilea narození. Přibližuje osobnost a dílo Václava France a jeho manželky, české vědkyně a matematicky Ladislavy. Expozice se nachází na okraji městečka směrem na Čermnou nad Orlicí, kde autor trávil víkendy a pobýval zde i na sklonku svého života. Vznikala zde i jeho některá světově známá díla a divadelní hry, například nesmrtelná Věčnost.

Památník je přístupný z LTC (logistic transport centrum) Holice."

O pár dní později jsme přistáli v Holicích a vydali se do nedalekého městečka Borohrádek. Žilo poklidným životem, na PC (parking centrum) nedaleko od památníků jsme nechali stát naše vznášedlo, zapůjčené v LTC Holice.

Přes zelený drátěný plot jsme viděli do zahrady, kde stál obyčejný dvojdomek, ve kterém se ještě před pár desetiletími běžně bydlelo. Na omítce domku jsme mohli číst:

Památník Václava France
Vaclav Franc Memorial
Die Vaclav-Franc-Gedenkstätte
517 21 Borohrádek

Otevřeno: duben - říjen denně kromě pondělí 9-17 hodin
listopad - březen pondělí - pátek 9-16 hodin,
soboty a neděle v zimním období pro předem objednané skupiny

A další cedule oznamovala, že domek věnovala Společnosti přátel Václava France jeho žena Ladislava.

Brankou jsme vešli na dvorek, kde sídlila pokladna. V ní potom mladá průvodkyně v bílé halence a černé sukni. Prodala nám lístek a vyzvala, abychom chvíli počkali, neboť prohlídka začíná v celou, do které ještě chybělo asi deset minut. "Zatím se můžete občerstvit nebo samostatně prohlédnout exteriéry," vyzvala nás.

Vydali jsme se na zahradu, kde ve dvou řadách stály ovocné stromy, po pravé straně potom hospodářské budovy a dále záhonky, kde kvetly okrasné keře a dřeviny. Vzadu byl potom pravidelný obdélník, kde snad rostly brambory.

"Vidíš, Janett, brambory už v Evropě znali už koncem 20.století," chtěl jsem se vytáhnout, ale spíš jsem nahrál Janett na smeč.

"Ha, ha," od srdce se zasmála, "brambory do Evropy přivezl už Kryštof Kolumbus koncem 15.století!"

Prošel jsem raději brankou do vedlejší části zahrady, kde v druhé polovině dvojdomku byla restaurace s venkovním posezením u café baru. Objednal jsem si právě české pivo, Janett si dala frapé.

"Musel si tady žít ten můj předeek," zasmál jsem se a napil se onoho hořkého nápoje, který Čechy proslavil po celém světě. Pilsner Urquell.

"Nepřipadá ti to tady takový malý?" zeptala se Janett a pokrčila svůj nosík, takže se jí na čele udělala vráska. tu vrásku jsem zbožňoval.

"To víš, tady nejsi v jů es ej, tady jsi v Evropě a nezapomeň, že tady s ničím nehýbali, jak psali na comu, prostě to nechali tak , jak to bylo, jen to udržují v tom chátrání."

Zanedlouho nás průvodkyně volala na počátek prohlídky, pod schodiště, pět schodů nás dělilo od míst, kde žil i můj prapředeek.

"Dobrý den, dámy a pánové, jmenuji se Linda a budu vás provázet památníkem Václava France v Borohrádku. Podobný památník můžete najít ve východních Čechách ještě v Řehči, kde slavný spisovatel žil v dětství a potom i v Nové Pace, kde pracoval. Tady v Borohrádku trávil spíše víkendy a část svých dovolených, alespoň v době, kdy ještě pracoval jako zubní lékař. Později, když už se živil pouze literaturou, trávil zde i delší tvůrčí pobyty.

Možná že jste si již prohlédli exteriéry, jen pro pořádek uvedu, že v místech, kde je dnes pokladna bývala původně garáž a v dalších místnostech bývalo technické zázemí, dřevník, prádelna, dnes tam můžete vidět minivýstavku věnovanou kočkám, které Václav Franc s manželkou milovali, takže je tam i vycpaný kocour Žofka a potom několik fotografií kocoura Ferdy, kterého autor světově proslavil v povídce Zvláštní kocour Ferda. Víte, on to byl vlastně takový docela obyčejný kocour, ale tím, že jej Franc spojil s pábitem Bohumilem Hrabalem, zajistil mu vlastně nesmrtelnost.

Ještě bych měla uvést, že původně domek postavili na přelomu 50. a 60.let 20.století rodiče manželky Ladislavy, ty zde žili až do smrti. Václav Franc se sem poprvé dostal v roce 1993 a potom sem jezdil pravidelně i po smrti tchýně a tchána až do své smrti. Jeho manželka zde

také žila na sklonku svého života a následně dům odkázala nadaci Václava France, která dům spravuje dodnes. Původně k muzeu patřila jen tato část dvojdomku, ale následně se nadaci podařilo odkoupit i severní část domku, kde je dnes restaurace a rychlé občerstvení, zázemí nadace a další prostory pro její činnost, ty bohužel nejsou přístupné. Tolik na vysvětlenou, ale pojďme již přímo do domu.

Ještě bych zapomněla, že tady můžete vidět lavičku, na které rád sedával Václav Franc, pozoroval přírodu a připravoval si svoje díla, zde dokonce psal ještě ručně poznámky k pozdějším dílům. A ještě jedna zajímavost, Václav Franc většinou přijížděl v pátek odpoledne po práci, hned jak přijel, vytáhl sekačku a v letních měsících posekal trávník kolem domu, v zimě potom vyhrnoval sníh až do zadní části pozemku, kde stávala původně králíkárna, ale ta se do dnešních dnů nedochovala. Tomu chodníčku říkali D1, podle nejstarší bývalé české dálnice, která spojovala Prahu a Brno, největší české a moravské město té doby.

A nyní již odpravu můžeme do domku.”

Vystoupali jsme pět schodů a ocitli jsme se ve verandě, na stěnách visí velký portrét autora a jeho motto z románu Agónie, dále stručný životopis. Po stěnách jsou i další fotografie, v botníku jsou i autorovy venkovní boty i domácí pantofle.

“Tady se autor přezouval a při vstupu do domu si bral tyto pantofle, jsou opravdu původní, i když zub času na nich zapracoval,” vykládá dál sympatická průvodkyně.

“Vstupujeme do chodby, která dělí dům na kuchyň, zadní pokoj, který původně sloužil jako ložnice a přímo vstupujeme do obývacího pokoje, který dnes slouží jako velká knihovna. V bývalé kuchyni najdete předměty denní potřeby tak, jak je Francovi užívali, z kuchyně ústí dva menší prostory, původně koupelna a místnost k uchovávání potravy, tak zvaný špajz. Všimněte si některých předmětů jako například formy na vánoční cukroví, to se peklo v českých domácnostech běžně ještě ve 20. letech 21. století a Václav Franc vzpomíná ve svém díle Na Tři krále o hodinu dále, jak rád pomáhal při pečení cukroví. Najdete zde i tehdejší dobový tisk, tehdy se ještě vyskytovaly tištěné noviny, jak je už v dnešní době neznáme. Na fotografii vpravo jsou rodiče manželky Václava France, jedná se o svatební fotografii, a dále fotografie jeho manželka, když jí bylo pět let.

Za zajímavost stojí i dobové rádio a historická kopie telefonního aparátu té doby, původní se bohužel nedochoval. Tato místnost je vůbec věnována hlavně rodině Provazníkůvých, tak se jmenovala Ladislava Francová za svobodna. Můžete zde vidět rodokmen a několik zápisů otce paní Ladislavy, který byl dobový písmák a společně se svou manželkou několik let vedl i kroniku zdejšího městečka.

Pokud si postoupíte dál, vejдемe do původní ložnice rodičů, kterou si manželé postupně přebudovali na vlastní ložnici. Dnes zde najdete spíše materiály, které o autorovi napsali jeho následníci. V rohu místnosti je potom autorova busta a na hlavní stěně zvětšená fotografie z předání Nobelovy ceny, kterou autor dostal za celoživotní dílo na sklonku svého života. Ve vitrínách jsou překlady knih, neboť dílo Václava France bylo přeloženo do všech světových jazyků, jsou zde i divadelní plakáty k premiérám jeho her a další dobové předměty, jako např. vstupenky či CD s načtenými knihami pro nevidomé či pro děti, které hojně v té době vycházely. Až si místnost prohlédnete, vrátíme se zpátky do kuchyně a následně na chodbu, abychom mohli do původního obývacího pokoje, kde se nachází knihovna,” vyzvala nás průvodkyně Linda.

“V bývalém obývacím pokoji se nachází velká knihovna, najdete v ní všechny svazky, které za svůj život Václav Franc napsal, jsou to originální tisky a druhá či další vydání. V rohu potom křeslo a židle, ve které autor psal a díval se oknem do ulice. Zde taky najdete archaický počítač a televizní přístroj, všimněte si, jak je obrovský a pokud byste jej mohli potěžkat, tak byste zjistili, že je i značně těžký, prostě s dnešními zobrazovacími se to nedá vůbec srovnat. Zde autor často sedával a psal či meditoval nad knihami, ať už svými nebo

svých současníků. Najdete zde i časopisy, které redigoval a další materiály ze spolků, ve kterých se angažoval. Na stěnách jsou dobové fotografie jeho přátel a rodinných příslušníků, kteří Borohrádek a dům Na Rafandě, jak se někdy v dobových materiálech této čtvrti říkávalo, navštěvovali a živě diskutovali při tzv. táborácích, což bylo posezení u ohně s opékáním uzeniny, což bylo sice z dnešního pohledu nehygienické, dokonce životu nebezpečné, ale tehdy velmi oblíbené a mezi lidmi často provozované. Při těchto příležitostech pili pivo a diskutovali o všem možném, ve Francově případě pochopitelně především o literatuře. Zde například můžete vidět Václava France, jak drží v ruce svého oblíbeného kocoura Ferdu. Mluvila jsem o něm již před vstupem do domu a zde najdete i svatební fotografie z nedalekých Doudleb nad Orlicí, kde se manželé v roce 1994 vzali a žili spolu ...” Linda se nestačila nadechnout k pokračování.

“Hele, prababička Olí,” přerušil jsem její výklad, neboť tuhle fotku jsem našel na DVD a byla dokonce i na comu. Prababička Olí na svatbě strejdy, tak to je gól.

“Ano, vážený pane, tady na snímku je jeho neteř Olga, která podědila autorská práva a dožila se uctihodného věku, velmi spolupracovala s naší nadací a pomohla jí utřídit celou řadu materiálů a některé fotografie dokonce muzeu a nadaci věnovala,” vysvětluje dál trpělivě Linda. “Až si místnost prohlédnete, můžete v prvním patře, které bylo přebudováno na virtuální kino, vidět Václava France jako živého, ve videotéce je uloženo více než dva tisíce nahrávek a dalších ukázek z divadelních her, autorských čtení a dalších autorových prezentací!”

S Janett jsme dům pečlivě prošli: “Vidiš, jakého mám předka,” chlubil jsem se.

“Ale ten archaický telefon,” ušklíbla se Janett.

“No to víš, to byl skoro pravěk, ale musím si koupit nějaké DVD a upomínkové předměty, matka bude zírat. Měl bych ji sem některý víkend vzít, o tomhle nemá určitě ani tušení.”

Když jsme scházeli pět schůdků zase ven, upozornila nás Linda na další zajímavosti: “Pokud chcete vidět i místní splav, můžete se vydat po stezce Václava France a uvidíte místní řeku Orlici, ta v těchto místech je přehrazena splavem, kam Václav Franc často chodil, dokonce se zde prý i někdy koukal, ale koupání bych zcela určitě nedoporučovala. Fotografické doklady ani žádné jiné materiály o tom neexistují, takže jsme se opírali pouze o dobové vzpomínky pamětníků.

A pokud vás problematika ještě více zajímá, tak si můžete zakoupit celou řadu DVD o životě a díle světového literáta Václava France v našem stánku přímo v pokladně. A ještě jedna zajímavost, pokud si vstupenku necháte a navštívíte další muzea a památníky Václava France v Řehči a Nové Pace, můžete na další expozice získat i slevu 15%, ale především pokud takto označené vstupenky pošlete oskenované na adresu nadace, ta je vyznačena také na vstupence, můžete získat možnost zahrát si v některém z filmů na motivy Václava France, které připravuje naše nadace.“

“No Wendy, to určitě využijeme,” nadchla se pro věc zatím pochybovačná Janett.

“Jasně,” přitakal jsem.

Navštívili jsme všechna muzea, dokonce i to mini muzeum v Knihovně Václava France v Jičíně, nakoupili jsme všechny možné materiály a vstupenky poslali na nadaci. Sice jsme nevyhráli, ale moji seminární práci, kterou jsem zcela přepracoval na téma “Václav Franc – světový literát 1.poloviny 21.století” jsem po prázdninách obhájil dokonce za jedna! A chci se problematice dále věnovat, dokonce jsem taky začal psát, vlastně tahle minireportáž je jednou z prvních vlaštovek.

Já vím, do France to má daleko, ale prababička Olí by měla určitě radost.

Wendy Hribal, L.A.

**Sdružení rodáků a přátel Řehče vyhlašuje
11. ročník literární soutěže**

ŘEHČSKÁ SLEPICE 2012

Motto 11. ročníku:

VŠUDE DOBŘE, V ŘEHČI NEJLÍP aneb ODRODILCI SE VRACEJÍ!

Uzávěrka soutěže je v pátek 13. ledna 2012.

Vypisujeme soutěž ve třech kategoriích: **1. kategorie – poezie – na téma: Místo, kam se rád vracím** (v této kategorii bychom chtěli upozornit na zajímavá místa, která literáty inspirují. Nemusí se jednat o Řehč, ale pokud někoho inspiruje Řehč, potěší nás to. V této kategorii budeme tolerovat práce, kde nebude třeba tolik humoru, ale budou to upřímné výpovědi o místech vám blízkých). Rozsah práce – maximálně tři básně (do dvou stran A4 – psáno na stroji nebo PC).

2. kategorie – próza – na téma: Veselé příhody z cest (v této kategorii uvítáme humorné příhody a historky z cestování, předpokládáme humor a satirické zpracování). Rozsah práce – maximálně tři strany formátu A4 (psáno na stroji nebo PC).

3. kategorie – písňový text – na motiv lidové písně „Černý cikán“. Předpokládáme minimálně 3 sloky písně. Tuto kategorii bude hodnotit Řehčské kvarteto (ŘQ), takže jeho členové jsou ze soutěže vyřazeni. ŘQ si vyhrazuje na svých koncertech uvádět vítězné texty

písně s uvedením jména autora a zdrojem vzniku. Čímž bude zaručena publicita autora i celé soutěže po celé ČR, popř. i v zahraničí. Soutěž je anonymní a je určena neprofesionálním autorům České republiky, bez věkového omezení.

Pro autory uvádíme text písně – viz 3.kategorie:
ČERNÝ CIKÁN (valčík)

1.Noc je krásná, noc je tichá,
na horách i na dolině,
Kdo sem z dále tak pospíchá,
tichým krokem ku dědině,
kdo to byl, cikán, černý, cikán.

2.Milka leží v noci jasné,
na miláčka vzpomíná si.
Ach, můj bože, jak jsou krásné,
černé oči, černé vlasy,
kdo to byl, cikán, černý, cikán.

3.Jak jsou krásné, dívka jihne,
hlava se jí kolem točí.
Kolem oken stín se mihne,
do světnice někdo skočí,
kdo to byl, cikán, černý, cikán.

4.Milka se mu chvíli brání,
potom ale sladce vzdychá,
Noc je krásná do svítání,
slyšet jenom slůvka tichá,
kdo to byl, cikán, černý, cikán.

5.Hospodář však vyšel náhle,
nůž mu v ruce zablejskne se
a pod okny vyhozený,
divným hlasem zachechtal se,
kdo to byl, cikán, černý, cikán.

6.Hoří statek, hoří sláma,
Dým se valí dědinama.
V srdci lásku, v boku rána,
Zmírá cikán za horama,
kdo to byl, cikán, černý, cikán.

Soutěžící označí práce vlastním heslem, kategorií (do které práci přihlašuje) a přiloží zalepenou obálku označenou tímž heslem, v níž uvede jméno a příjmení, rok narození, povolání, kategorii, adresu s PSČ a svůj podpis, kterým se zavazuje, že souhlasí s podmínkami soutěže. Soutěžní práci přiloží ve čtyřech výtiscích. Pokud nám pošlete svoje práce zároveň na disketě nebo CD, usnadníte nám přípravu sborníku (texty posílejte v běžných formátech txt nebo doc bez grafických úprav).

Vyhodnocení autoři obdrží „humorné“ věcné ceny a diplomy. Vyhlášovatel si vymíní možnost některou cenu neudělit. Vyhlášovatel si vyhrazuje použití soutěžních prací na propagaci pro další ročníky a uveřejnění prací ve sborníku bez nároku na honorář pro autory.

Pokud se vyskytne zvlášť zdařilá práce, vítěz obdrží zvláštní putovní cenu, Řehečskou slepici nebo Řehečského kohouta, s právem používat titul kohout nebo slepice roku 2012.

Pořadatelé vyhlásí event. i další zvláštní ceny.

Práce, které nebudou splňovat zadání soutěže, pořadatelé ze soutěže vyřadí (příspěvky nepsané na stroji či počítači, větší rozsah práce atp.).

Vyhlášení výsledků se uskuteční na jaře (pravděpodobně 14. dubna 2012).

Adresa na zaslání soutěžních prací:

Dr. Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka (na obálku uveďte heslo Řehečská slepice 2012 nebo lze použít internetovou cestu: slepice@rehec.cz
(anonymita soutěžícího je pro porotu zachována v plném rozsahu i při zaslání práce e-mailem).

Další informace o průběhu soutěže lze nalézt
na www.rehec.cz.

V Řehči 1. října 2011
Za SRPŘ: Václav Franc